

بدروس کرسته جیانه : تورکجه نیک اشتقاق لغتی ایچونه بهمه موارده. — Dictionnaire étymolog. d. la langue Turque. لوندره، ۱۹۱۲، فرانسجه - اورته حجده ۳۵۵ صحیفه.

مالیه نظارتی ترجمه و مخابرات اجنبیه قلمی مدیری ایکن وفات ایدن بدروس افندی کرسته جیانک (ولادتی ۱۸۴۰ - وفاتی ۱۹۰۹) یوقاریده کی عنوان آلتنده یازمش اولدیغی اثر، اقرباسندن برینک همته طبع اولومشدر. تورک فیلولوژیسنه عائد مساعینک هنوز بوقدر ابتدائی بولوندیغی بر صیراده، لسانزک اشتقاقه دائر بویله بر اثرک میدانه چیماسی، بزم ایچون پک شایان ممنونیتدر. مؤلف، درت صحیفه لک کوچوک بر مقدمه ده مقصدینی ایضاح ایدیور: اوکا کورده، بو اثر تام معناسیله اشتقاقه عائد بر اثر دکدر؛ مؤلف بونکله، ایلریده شرق و غرب تورکجه سنک اشتقاق لغتی ترتیب ایده جک ارباب اختصاصه بعض ماده لر حاضر لاق ایسته مش، و تورکجه دیگر لسانلردن کچمش کله لردن بحث ایتدیگی کی، تورک کله لرینک منشأ اشتقاقیسنی کوسترمک ایچون مقایسه سنی یالکز «اورال» و «آلتای» لسانلردن دک «سامی» و «آری» لسانلردن آلدیغی عناصرده تشمیل ایتشدر.

بدروس افندی نیک بو خصوصده کی مدار استنادی «أوالد، لاسسه ن، له سپوس، کیزواین» کی لسانبونک «منشأ السنه نک وحدتی» حقنده کی اسکی نقطه نظر لیدر. مع مافیله بدروس افندی، تواضع علمیدن آیریلایه رق، کتابنده قید ایتدیگی مشابهنلرک، مقایسه لرک دائماً بر رابطه حقیقیه و بر حقیقت اشتقاقیه تشکیل ایتهدیکنی، آنجاق، فرضیه لرک بیله علم عالمی ایچون مفید اولاجغی قید ایدیور. ایشته بدروس افندی بو نقطه نظر دن حرکت ایتدیگی ایچون اثرنده «آلمان، انکلیز، فرانسه، ایتالیان، لاتین، یونان، ارمنی، آتوری، سومری، سانسقریت، چین، ژاپون، پولینزی، الخ...» لسانلردن آلمش مواد لغویه پک مبدولدر. آراده بر، بومواد اشتقاقیه آراسنده بعض فواید تاریخیه ده تصادف اولونیور. مثلاً، کتابک ایلك کله سی اولان «آی» کله سی حقنده برطاقم مشابهنلر سرد ایدلدکن صوگرا، «زوته نبرغ» طرفندن ترجمه ایدیلش اسکی بر تاریخک شوفره لری ذکر ایدیلیور: [یافت نسلندن اولان و غرب طرفنده اجرای حکومت ایدن ایلك «آرغوس» قرالی «ایناوخوس» آبی تقدیس ایدیوردی. بناء علیه اونی بر معبود اتخاد ایدهرک اونک نامنه «ایوپولیس» آدی بر شهر تأسیس ایتدی.] الخ..

آسیا تاریخی حقنده آرزوق معلومات صاحبی اولان و « اورخون کتابه لری » ایله « پاوه دو قورته ی » ك « چغتای لغتی » ندن و احمد و فیک باشانك « لهجه عثمانی » سیله « قاموس ترکی » دن استفاده ایدهن بدروس افندینك ، بو کتابی وجوده کتیرمك ایچون بو یوک زحمتلر چکدیکی و پك اوزون مساعییه قاتلان دینی بردن بره کوزه چار پیور . لکن ، نه قدر تأسفه شایاندرکه ، اوزون سنه لر صرف ایتدیزن بومساعی ، علم ایچون پك اهمیتسز نتیجه لر ویرمش ، اصول دائره سنده یاپیلما یان تدقیقاتك - حتی عصر لرجه دوام ایتسه - علمك ترقیسنه خدمت ایده میه جگنی بر دفعه داها میدانه قویمشدر . فی الحقیقه بدروس افندینك اشتقاق حقنده کی تلفیات و معلوماتی ، بزده اك مغلق مسائل تاریخیه یی کولونج اشتقاق مسخره لقلریله حله چالیشان لرله شهبه سز قابل قیاس دکلدرد ؛ لکن بوکارغما ، علمك یکی اصوللرینه واقف اولاماسی ، بدروس افندینك جدی و صمیمی مساعیسنك کافی درجه ده مثمر اولماماسی انتاج ایتمشدر .

بدروس افندی بو مساعیسنی موفقیتله تویج ایچون ، اولادائره اشتغالی اصولی بر صورتده تحدید ایتیلیدی : تورکجه نك غیری لسان عائله لرینه منسوب کلمه لر ایله اصل تورک جذرلری آراسنده بر مشابته آرامغه قالدیشمق بیله عبئدر . بو مقایسه ، آنجاق ، « اورال » و « آلتای » زمره لسانیه لرینه عائد کلمات آراسنده اجرا ایدیلیدی . حتی بنم نقطه نظر مه کوره ، علمك حال حاضرینه نظر آ بوده فضله آغیر بر ایشدر : بدروس افندی بو مقایسه یی یالکز اسکی و یکی تورک لهجه لری آراسنده یاپسه ییدی ، البته داها صریح و داها دوغرو نتیجه لر الده ایدر ، بومساعیدن تورک فیلولوژیسی ده اعظمی درجه ده استفاده ایدردی .

مثلا « آی » کلمه سی تورکجه نك مختلف لهجه لرنده موجود میدر ؟ صوتیات ومعنی اعتباریله بو مختلف لهجه لرده کی شکللر آراسنده نه فرق واردر ؟ تورکجه نك اسکی لهجه لرنده بو کلمه ناصل و نه معناده مستعملدر ؟ بونك مشتقاتی نه لردر ؟ بوتون بونلری لسان تاریخی نقطه نظرندن میدانه چیقارمق جدی بر تدقیقك ، علماً پك مهم قیمتی اولوردی . بودائره مساعی داها توسیع ایدیلک ایسته نیلیرسه ، « اورال » و « آلتای » زمره لسانیه لرله مقایسه یاپیله بیلیردی که ، پك نادر بعض ماجار و فینوا متخصصلری استثنا ایدیلنجه ، بو ایکنجی صنف مساعی یی موفقیتله باشاره بیله جك عالملر مع التأسف موجود دکلدرد ؛ ومع التأسف بونلرده

اصل تورک شعبه‌لری حقنده کافی درجه‌ده صلاحیتدار دکلدردر . بناءً علیه « رادولوف ، طومسن ، لوقوق ، مولر » کیی قیمتلی تورقولوغلرک بالخاصه شوووک یکریمی سنه‌دن بری اولدجه وسعت واهمیت کسب ایدن مساعیسندن بالاستفاده ، یالکر تورک لهجه‌لرینه طائد کلهلر حقنده تدقیقاتده بولونمق ، بدروس افندی ایچون داها دوغرو برحرکت اولوردی .

حالبوکه بدروس افندی « رادولوف » ک طوپلادیغی عظیم مساعی لسانیه، مختلف روس، ماجار، فینوا عالمترینک نشریات لسانیه سنه ، « اورخون » و « طورفان - قاراخوجه » کشفیاتی نتیجه‌سنده الله ایدیلن حزان لسانیه، « مهلیورانسکی » و « هوتما » طرفندن نشر ایدیلن عصر دیده تورک لغتلیله « ابوحیان » ک اثری قیلندن منابعه و سائر بوقیل قدیم تورک وثائقنه مراجعت ایده‌جک یرده ، تورکجه ایله علاقه‌سی اولمایان لسانلردن ماده‌لر طوپلامغه ومثلاً حقیقی تورک کله‌لرله هیچ علاقه‌سی اولمایان لسانلرله تورکجه آراسنده مشابهلر تأسیسنه چالیشمدر . اصلاً تورکجه اولمایوب باشقا لسانلردن اقتباس ایدیلش کله‌لرک منشای حقنده تدقیقات یاپیلرکن ، بواصول فنا دکلدردر . فقط بدروس افندی ک یاپدیگی کبی ، تورکجه هر کله ایچون بوجنس مشابهلر آرامغه قالدیشمق ، عبثله اشتغالدر . بواثر ایچون مؤلفی چوق اوغراشمش ، اوزون سنه‌لر صرف ایتمدر ؛ لکن ساحه مساعیسنی تحدید ایتهدیگی ولسانیات علمنک ترقیات اخیره سنه بیکانه قالدیگی جه‌تله ، بواصولسز مساعی ، مع‌التأسف ، علم ایچون مثر اولمامدر . یاریم عصرلق جدی و صمیمی بر حیات مساعینک بوالیم نتیجه‌یه منجر اولماسی ، اصولسز مساعینک نهایت افلاس ایله نتیجه‌له نه‌جکنی کوسستمک اعتباریله ، علم حیاته آتیلیمق ایسته‌ین کنجلرمن ایچون بالخاصه عبرت آمیزدر !

کویلی زاده محمد فؤاد

رؤف بکتا : تورک موسیقیسی تاریخی . — « آ . لاوینیاق » ک اداره‌سی آلتنده یارسدم طابع « دولا غراو » طرفندن نشر ایدیلن یوبوک موسیقی آنسیقلوبه‌دینک بشنجی جلدنده ، صحیفه ۲۹۴۵ - ۳۰۶۵ ؛ ۱۹۲۳

ملی تاریخمیزک اک مهم و شبه‌سز اک مجهول شعبه‌لرندن بری اولان موسیقی تاریخمیز موضوع بحث اولنجه ، رؤف بکتا بکی خاطر لامامق قابل دکلدردر . ربیع عصری متجاوز ووزون برزماندن بری تورک موسیقیسنی تدقیق وایضاحه حصر حیات ایدهن بوقمتلی متخصص ،